

Måndagen den 21 mars

Kl. 12.00

*Meddelande om interpellationssvar**Om vissa arbetsmarknadsfrågor i Jönköpings län*

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Meddelande om svar på interpellation 1987/88:194**Anf. 1** Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill meddela att Elisabeth Fleetwoods interpellation om importen av utrotningshotade djur inte kan besvaras i dag på grund av att interpellanten tidigare anmält att hon är förhindrad att närvara i dag. Jag avser att besvara interpellationen den 5 april i år.

2 § Svar på interpellation 1987/88:192 om vissa arbetsmarknadsfrågor i Jönköpings län**Anf. 2** Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Ingrid Ronne-Björkqvist har frågat mig dels vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att behovet av arbetskraft i Östbo–Västboregionen i Jönköpings län skall kunna tillgodoses, dels vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att snabbare införliva flyktingarna i det svenska arbetslivet.

Det goda konjunkturläget har inneburit att efterfrågan på arbetskraft under de senaste fyra åren har ökat. Antalet nyanmällda lediga platser var under år 1987 i genomsnitt per månad 17 000 fler än under år 1983. Denna jämförelsevis långvariga högkonjunktur har medfört att arbetslösheten successivt har sjunkit, och under år 1987 noterades en genomsnittlig arbetslöshet på 1,9 %.

Trots den mycket positiva utvecklingen på arbetsmarknaden finns det problem. Arbetslösheten är fortfarande hög bland vissa grupper på arbetsmarknaden och i vissa delar av landet. Samtidigt är efterfrågan på arbetskraft större än tillgången inom andra regioner och inom särskilda yrkesområden.

Jag är väl medveten om de svårigheter många företag i vissa delar av Småland, bl. a. Östbo–Västboregionen i Jönköpings län, har att fylla sina vakanser. De lediga platserna är betydligt fler än de arbetssökande i denna region, vilket innebär att en nettoinflyttning till de berörda kommunerna är nödvändig för att täcka företagets behov av arbetskraft. Länsarbetsnämnden och arbetsförmedlingarna i området gör stora ansträngningar för att rekrytera arbetslösa från andra delar av landet till Östbo–Västboregionen.

Enligt uppgifter från länet flyttar dock förhållandevis många av inflyttarna vidare därifrån. Undersökningar som gjorts visar att de viktigaste orsakerna till att inflyttare lämnar orten är missnöje med arbetet, svårigheter att få sociala kontakter samt en otillfredsställande bostadssituation. Detta visar, såvitt jag kan bedöma, att arbetskraftsbristen i Östbo–Västboregionen är ett problem som inte går att lösa enbart med hjälp av ökande inflyttning till regionen. Det handlar lika mycket om att behålla den arbetskraft som flyttar dit.

Rekryteringen av arbetskraft underlättas avsevärt om företagen kan erbjuda en god arbetsmiljö och i övrigt goda arbetsförhållanden och om exempelvis långtidsarbetslösas, arbetshandikappades och invandrades arbetskraftsutbud tillvaratas. Det är också viktigt att kommunerna kan erbjuda bostäder och god kommunal service. Resultaten av den undersökning jag tidigare nämnde tyder på att det finns en hel del att göra från såväl kommunernas som företagens sida. Det är min uppfattning att arbetsförmedlingen har gjort vad den kunnat för att underlätta rekrytering av arbetskraft till regionen.

I ett svar i december i fjol på en fråga av Anita Bråkenhielm nämnde jag att en grupp hade bildats för att genomföra näringslivsprojektet Östbo–Västbo arbetsmarknad. Gruppen består av representanter från berörda kommuner samt olika länsmyndigheter.

Gruppen har nu presenterat en projektrapport som bl. a. innehåller förslag till åtgärder för att lösa problemet med arbetskraftsbristen i regionen. I rapporten framhålls att alla intressenter, dvs. kommuner, företag, statliga myndigheter m. fl., måste vidta åtgärder för att gemensamt lösa problemet. Inom ramen för ordinarie arbetsmarknadspolitiska medel vidtar länsarbetsnämnden de åtgärder som kan bedömas erforderliga.

Så går jag över till frågan om att så snabbt som möjligt införliva flyktingarna i det svenska samhället. Det handlar dels om att förkorta handläggningstiderna för asylsökande, dels om den tid det tar från det att flyktingen fått uppehålls- och arbetstillstånd till dess han eller hon fått ett arbete.

Den av regeringen tillsatta asylärendeutredningen, som bl. a. behandlade frågan om hur handläggningstiderna skall kunna förkortas, lade fram sitt betänkande i januari i år. Utredningen remissbehandlas för närvarande.

Jag ser det som mycket angeläget att flyktingar som fått arbetstillstånd får ett arbete utan onödig väntan. Under åren 1984–1985 startades projekt, som delvis finansierats av regeringen, i Malmö, Örebro, Norrköping och Södertälje. Syftet med projekten var att finna samarbetsformer mellan stat och kommun för att samordna statliga och kommunala arbetsmarknads- och utbildningspolitiska åtgärder för att underlätta invandrarnas inträde på arbetsmarknaden. Med hänvisning till de erfarenheter som projekten givit har arbetsmarknadsstyrelsen kommit in med en framställning till regeringen om att få pröva en särskild modell för kombination av studier i svenska språket och arbetslivskontakter för flyktingar i Malmöhus län. Frågan bereds för närvarande i regeringskansliet.

Jag vill också i detta sammanhang framhålla att det är stat och kommun i samverkan som skall svara för flyktingverksamheten.

Herr talman! Till sist. Arbetskraftsbristen i Östbo-Västboregionen i Jönköping och andra delar av landet ger oss en utmärkt möjlighet att ta vara på det arbetskraftsutbud som bl. a. flyktingar och övriga invandrare erbjuder.

Anf. 3 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Tyvärr berör svaret i huvudsak vad som kan göras lokalt och vad som redan har gjorts. Det behövs, som sagt, att både kommuner, företag och statliga myndigheter hjälps åt för att gemensamt försöka lösa denna mycket besvärliga situation som uppstått på grund av att det föreligger brist på arbetskraft. Eftersom det här är en riksdagsdebatt hade jag hoppats att svaret skulle fokuseras på vad staten skulle kunna göra, men i det avseendet är svaret tunt.

Först några upplysningar angående de lokala åtgärderna och de myter, som man kan möta i debatten och som också skymtar mellan raderna i arbetsmarknadsministerns svar. Många flyttar beroende på att man är missnöjd med arbetet, har svårt att få sociala kontakter och att det råder bostadsbrist, och därför skall företagen erbjuda god arbetsmiljö och i övrigt goda arbetsförhållanden, står det att läsa i svaret. Även en del av dem som flyttat är av samma åsikt. I denna trakt med tusentals småföretag finns det säkert företag där arbetsmiljön skulle behöva förbättras. Här bor människor som är vana att själva ta itu med sådant som behöver rättas till. Därför har man frågat dem som flyttat om deras inställning. Förmodligen skulle svaren ha blivit desamma från andra håll i landet, om man över huvud taget hade brytt sig om att fråga detta urval av människor som har lämnat sitt arbete och flyttat till en annan ort. Det finns också en undersökning där man frågat dem som stannat kvar och den visar en helt annan bild. Dessa människor lyfter fram trivsel med arbetet, möjlighet att få arbeta självständigt, att få förtroende och att utan krångel kunna få ledigt vid behov. Den här bilden kan också vara rättvisande, eftersom sjukfrånvaron i företagen genomsnittligt är mycket låg och antalet arbetsolyckor ligger långt under riksgenomsnittet. Det har även påståtts att lönerna är låga i dessa bygder. En undersökning gjord av Metallarbetareförbundet och Verkstadsförbundet visar att lönerna i Gnosjö ligger tio öre under riksgenomsnittet. Man lever billigt i Gnosjö, bl. a. är kostnaden för barnomsorg påfallande låg.

Bostadsbristen är naturligtvis en lokal angelägenhet. En felbedömning har gjorts på grund av att det för inte så många år sedan fanns mängder av tomma lägenheter. Nu sker en mycket snabb utbyggnad, 3 000 lägenheter under en treårsperiod jämfört med 2 500 under föregående sexårsperiod.

Utflyttningen har tidigare varit större än inflyttningen, men det har vänt. År 1987 visar ett flyttningsöverskott på 290. Att det är en rörlig arbetsmarknad med många flyttningar beror naturligtvis inte enbart på missnöje med arbetsförhållandena. Befolkningen är genomsnittligt ung, och då flyttar man som bekant oftare, bl. a. för att skaffa sig ytterligare utbildning. När det finns gott om jobb flyttar också människor mer. Många har mer eller mindre tvingats att flytta till de här orterna, på grund av att det inte har funnits arbete där de har bott. Men de har kvar rötter och anhöriga i hemorten och försöker

återvända dit så fort de på något sätt kan.

Så tillbaka till frågan om vad staten är beredd att göra.

Utbildning behövs, säger företagarna när man frågar dem. Det gäller högteknisk och ekonomisk utbildning men också och framför allt utbildning ute på företagen. De som man har utbildat stannar ju kvar. I budgeten finns ett nytt anslag på 203 milj. kr., och det står att detta anslag är för utbildning i företag. Skulle detta anslag kunna användas i det här sammanhanget?

Sänkta marginalskatter – är det något som arbetsmarknadsministern skulle kunna tänka sig för att stimulera fler att arbeta mera?

Invandring av yrkesfolk som inte går att få fram i Sverige är något som Industriförbundet och LO-basen Stig Malm har ställt sig positiva till. Det gäller alltså en viss arbetskraftsimport. Om regeringen menar allvar när man säger sig vilja arbeta för ett närmande till EG, borde inte detta vara en alltför främmande tanke för regeringen.

Är regeringen beredd att pröva folkpartiets förslag om möjlighet till beredskapsarbete för flyktingar som väntar på asyl?

Frågan om att snabbt få ut flyktingar i arbete bereds i regeringskansliet, står det i svaret. Det är ett svar som regeringen lämnar alltför ofta när det inte finns något riktigt konkret att komma med. I september 1987 lämnade den projektgrupp som omnämns i svaret ett förslag om att svårplacerade invandrare skulle kunna få visstidsanställning med varvad praktik och svenskundervisning till avtalsenliga löner och att arbetsgivaren från kommunen skulle kunna få ett bidrag till lönekostnaden i samma storleksordning som det socialbidrag som annars skulle ha betalats ut till invandraren. LO tyckte att det var ett bra förslag, men regeringen förkastade det och begärde att få ett nytt förslag där socialbidrag inte omfördelas. Varför bedömdes det förslaget vara så dåligt att det inte ens fick prövas? Och när kommer regeringen med konkreta förslag i stället för detta?

Anf. 4 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Först vill jag svara på den direkta frågan om företagsutbildning. Anslaget till företagsutbildning gäller självfallet oavsett var i landet utbildningen sker. Frågan gäller naturligtvis hur man lägger upp planerna för den företagsutbildning som skall genomföras.

Ingrid Ronne-Björkqvist frågar mig vad staten kan göra. Statens förlängda arm är länsarbetsnämnderna, arbetsförmedlingarna och länsstyrelserna. Rent konkret har arbetsförmedlingen varit ute i ett antal marknadsförings- och rekryteringskampanjer, bl. a. för utryckande värnpliktiga i Eksjö. Man har också varit ute på motortävlingar i Anderstorp och på arbetsförmedlings-expo i Göteborg. De här aktiviteterna har gett vissa resultat, dvs. inflyttning till regionen.

Vad som planeras framöver är att arbetsmarknadsverket i samarbete med invandrarverket skall inventera de flyktingförläggningar som finns i närheten av Östbo-Västboregionen, för att kartlägga hur många av de invandrare som finns där som har uppehålls- och arbetstillstånd och kan vara intresserade av att komma i fråga när det gäller arbete i den här regionen.

Det finns också ett projekt om arbetspendling, där ett samarbete sker mellan Jönköpings och Älvsborgs län. Det förväntas ge en hel del.

Beträffande frågan om socialbidrag: Den diskussionen pågår, och det är vad som döljer sig bakom formuleringen att ärendet bereds i regeringkansliet. Frågan gäller vad som går att utveckla vidare utan att man kommer i konflikt med t. ex. socialtjänstlagar.

Anf. 5 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Herr talman! Länsarbetsnämnden kan i alla fall inte ta itu med marginalskatterna. Länsarbetsnämnden i Jönköpings län har tillstyrkt arbetskraftsimport, som sedan inte har beviljats. Jag skulle vilja ha ett förtydligande från arbetsmarknadsministern på den punkten.

Statsrådet sade att frågan om arbete åt svårplacerade invandrare för närvarande bereds i regeringkansliet. Det finns redan ett regeringsbeslut där det står att projektgruppen skall fortsätta att arbeta med dessa frågor men att det hela skall genomföras utan att socialbidragsmedel tas i anspråk. Jag kan inte tyda det på annat sätt än att förslaget har förkastats.

Det känns naturligtvis frustrerande för företagen i Östbo-Västboregionen som får stora order som de inte kan ta emot. Detta bromsar industrin också på andra håll i landet, eftersom man i denna region sysslar med mycket av legoarbeten. Det återstår för dem i stort sett att flytta utomlands, med allt vad det innebär, t. ex. att svenska råvaror och svenska transporter inte kommer att användas och att bytesbalansen försämras.

Smålänningarna är kluriga och energiska, och de arbetar febrilt för att försöka lösa problemet med brist på arbetskraft. Staten har emellertid ett stort ansvar och även ett stort intresse av att problemet löses. Det ansvaret kan man aldrig vältra över på kommunen eller på företagen.

Anf. 6 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Frågan om arbetskraftsinvandring har diskuterats i AMS styrelse tillsammans med parterna på arbetsmarknaden. Det finns ingen anledning att ändra den policy som hitintills har gällt.

Låt oss säga att 19 300 personer flyttar in i regionen under en sexårsperiod och 19 400 flyttar därifrån under samma period. När man kartlägger skälen till den starka genomströmningen finner man att ungefär en tredjedel flyttar därför att det råder brist på bostäder. Men det blir väl inte fler bostäder om man "importerar" – jag tycker att uttrycket är fruktansvärt – arbetskraft eller tillåter en arbetskraftsinvandring av ekonomiska skäl?

Vi har en stor grupp långtidsarbetslösa, en stor grupp flyktingar och människor vi har lovat ta ansvar för. För deras skull tycker jag att man skall använda alla de andra medel som står till buds innan man tar till s. k. ekonomisk arbetskraftsinvandring. Frågan huruvida vi skall ändra reglerna när vi närmar oss Europa-marknaden kan man återkomma till. Vi har fortfarande arbetskraft som har behov av arbete i Sverige.

Anf. 7 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Herr talman! Bostäderna är som sagt ett lokalt ansvar. Där har åtgärder vidtagits. Man har ett fint program och har nu fått en ökad inflyttning av människor som vill stanna kvar. Här är det fråga om regeringen är villig att

Om regeringens inställning till fri utomnordisk arbetskraftsinvandring

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1987/88:195 om regeringens inställning till fri utomnordisk arbetskraftsinvandring

Anf. 8 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Alexander Chrisopoulos har frågat mig vad jag anser om en fri utomnordisk arbetskraftsinvandring, i första hand europeisk, till Sverige.

Genom riksdagens beslut år 1984 med anledning av en proposition om invandrings- och flyktingpolitiken (1983/84:144, Sfu 30, rskr 410) fastställdes att de riktlinjer som antogs av riksdagen år 1968 skulle gälla även i fortsättningen. Detta innebär att egentlig arbetskraftsinvandring tillåts i dag endast i undantagsfall och sedan det efter arbetsförmedlingens medverkan visat sig att ett uppkommet arbetskraftsbehov inte kan tillgodoses genom arbetskraft som finns i Sverige.

I propositionen konstaterades vidare – mot bakgrund av den hittillsvarande utvecklingen och den nuvarande sysselsättningssituationen – att det saknades anledning att räkna med något egentligt behov av arbetskraftsinvandring under överskådlig tid. I stället skulle i landet bosatta arbets sökande och nordbor i första hand komma i fråga när arbetstillfällen fanns. Undantag från detta skulle kunna ske för nyckelfunktioner inom industrin och näringslivet i övrigt. Även personer som behövdes för kvalificerad forskning och produktutveckling skulle kunna undantas, liksom personer inom det kulturella området. Utöver detta skulle ett antal tidsbegränsade anställningar som ingår som ett led i internationellt utbyte också kunna undantas. Det skulle ankomma på AMS att i samråd med arbetsmarknadens parter klarlägga den praxis som skulle tillämpas.

Under de senaste decennierna har det blivit lättare att röra sig över gränserna. Jag tänker då på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden från år 1954 som innebär en rättighet för nordiska medborgare att fritt kunna ta arbete och bosätta sig i annat nordiskt land. Även inom EG finns en fri arbetsmarknad. EG har för sin del lagt fast ett mycket ambitiöst program för att utveckla det interna samarbetet där målet är att skapa en fri rörlighet för varor och tjänster, människor och kapital. Detta är en utveckling som vi i Sverige måste följa mycket noga eftersom vi har ett starkt intresse av att medverka i ett brett västeuropeiskt samarbete.

De under senare år vunna erfarenheterna visar att den fria nordiska arbetsmarknaden inte inneburit några väsentliga omflyttningar inom Norden. Erfarenheterna inom EG tyder på samma förhållande. Det är mot den bakgrunden som jag tror att de farhågor som Alexander Chrisopoulos målar upp inte skulle bli verklighet om vi t. ex. skulle närma oss EG och dess arbetsmarknad. Alla erfarenheter visar nämligen att trögheten i arbetskraftens rörlighet mellan olika länder är stor eftersom faktorer som språk, kultur och skillnader i utbildning har ett avgörande inflytande på flyttningsbenägenheten.

De nuvarande av riksdagen beslutade riktlinjerna för prövning av ansökningar om permanent uppehålls- och arbetstillstånd av arbetsmarknadsskäl är mycket restriktiva, och antalet sådana ärenden är endast ca 300 per år varav AMS avstyrker ca en tredjedel. Antalet tidsbegränsade tillstånd för t. ex. internationellt utbyte är däremot väsentligt fler.

Herr talman! Det är för närvarande inte aktuellt att ändra den nuvarande politiken för arbetskraftsinvandringen.

Anf. 9 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

Bakgrunden till min interpellation är de allt större krav som industrin ställer på en ökad fri arbetskraftsinvandring från framför allt de europeiska länderna. Den svenska industrin strävar naturligtvis efter att skaffa sig samma produktions- och lönekostnadsfördelar som industrin inom EG har och som skapas av en obegränsad tillgång på arbetskraft. Att den svenska industrin ställer sådana krav är lätt att begripa. Obegränsad tillgång på arbetskraft eller relativ arbetslöshet har alltid varit en idealsituation för den kapitalistiska produktionsprocessen. Det väsentligaste är framför allt just tillgången på arbetskraften på industrins egna villkor. Hur den sedan utnyttjas är en helt annan sak.

Svaret som arbetsmarknadsministern ger i dag är intressant och något överraskande. Det är intressant därför att det är första gången som regeringen offentligt redovisar sin syn på en fri import av arbetskraft från EG. Svaret är dessutom överraskande. Av svaret framgår det att regeringen i varje fall inte är negativt inställd till en arbetskraftsimport, även om man säger att det för närvarande inte är aktuellt att ändra på den nuvarande politiken.

Herr talman! Industrins krav på en fri arbetskraftsinvandring bör ses mot bakgrund av att vi i dag har en arbetsmarknad som kännetecknas dels av en ökad efterfrågan på arbetskraft i vissa överhettade regioner, dels av en ökad andel kroniskt arbetslösa som inte kan placeras in i industrin. Detta beror dels på att de negativa regionala obalanser som finns i landet förvärras, dels på industrins nya krav på arbetskraften som leder till att färre och färre personer i Sverige anses lämpliga och anses motsvara industrins krav. Jag kan nämna att tre av fyra som söker jobb på Volvo i Göteborg inte får anställning, samtidigt som Volvo redovisar en ökad efterfrågan på arbetskraft. Det som industrin framför allt vill ha i dag sammanfattas av den utredning som Arbetslivscentrum har gjort. Något tillspetsat kan det beskrivas som en man i 25-35-årsåldern med lång arbetslivserfarenhet och yrkesutbildning.

Industrins krav på fri arbetskraftsinvandring bör också ses mot bakgrund av att vi har en produktionsapparat som använder sig av produktionsmetoder, effektivitetskrav och arbetstider som slår ut 350 000 människor ur arbetslivet i dag, i form av förslitningar, förtidspensioneringar, arbetsskador osv.

Man bör också se problemet mot bakgrund av att den svenska ungdomen inte anser att industriarbete är tillräckligt attraktivt. Vi bör fråga oss varför. De ungdomar som för närvarande är sysselsatta inom industrin ser det arbetet mer som en tillfällig sysselsättning till dess att de hittar något bättre.

Man bör också se problemet mot bakgrund av att omsättningen av arbetskraft inom industrin aldrig har varit så hög som den är i dag. Dessutom har vi i dag tiotusentals flyktingar på flyktingförläggningar som väntar på att placeras i olika kommuner, vilket för närvarande möter mycket stora svårigheter. 15–20 % av flyktingarna har redan fått politisk asyl beviljad, men kan ändå inte placeras ute i kommunerna.

Om vi okritiskt, som regeringen, inte ser något negativt i den fria arbetskraftsinvandring som industrin kräver, innebär det att det nuvarande produktionssystemet med hänseende på produktionsmetoder, effektivitetskrav och arbetstider kommer att befästas och fortsätta att fungera som i dag. Vad skulle då hända om vi inte tillmötesgår industrins krav på en obegränsad tillgång på arbetskraft? Det som skulle hända är att industrin kanske skulle se över sin lönenivå för att göra jobben attraktiva för ungdomar. Industrin kanske skulle förbättra sina produktionsmetoder, så att förslitningarna och därmed utslagningen av arbetare inte skulle bli så stor. De svenska ungdomarna kanske rent av skulle tycka att sysselsättning inom industrin vore attraktiv. Det kan också tänkas att industrin skulle utlokalisera produktion till glesbygden där arbetskraften finns. Är det den "katastrofen" som arbetsmarknadsministern försöker förhindra genom en positiv syn på arbetskraftsinvandringen?

Anf. 10 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Herr talman! Jag reagerar när jag ser svaret på uppgiften att "detta innebär att egentlig arbetskraftsinvandring i dag tillåts endast i undantagsfall och först sedan det efter arbetsförmedlingens medverkan visat sig att ett uppkommet arbetskraftsbehov inte kan tillgodoses genom arbetskraft som finns i Sverige."

Jag står här med ett papper, en ansökan om att få anställa fyra ställare, automatsvarvare, från England vid en industri i Hillerstorp. Det här är högkvalificerad arbetskraft och finns absolut inte att få tag på i Sverige. Man behöver nämligen verkstadsskola och därefter minst fem år ute i arbetslivet för att få den erfarenhet som krävs för att klara av jobbet. Detta förvägrades, och företaget har nu fått sälja en av de fina maskinerna. En ställare skulle skapa sysselsättning åt ytterligare ett par i stort sett utbildade personer.

Det borde ju vara rimligt att pröva om inte den fria nordiska arbetsmarknaden bör vidgas till en europeisk, som ett led i Sveriges närmande till EG. I väntan på det vädjar jag till arbetsmarknadsministern att åtminstone tillåta invandring enligt vad som står i svaret men som inte tillämpas i dag.

Anf. 11 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Först vill jag säga till Alexander Chrisopoulos att jag inte förstår den slutsats som han har dragit av mitt svar. Det finns inte fog för att dra sådana slutsatser av det svar jag har lämnat.

Till Ingrid Ronne-Björkqvist vill jag säga att jag inte kan svara på en beskrivning av ett enskilt ärende utan att vara insatt i det. Jag kan bara dra den slutsatsen av det som sägs att AMS i sin tur har dragit slutsatsen att denna arbetskraft skulle ha funnits i Sverige. Jag måste alltså veta vad som ligger bakom själva det enskilda ärendet för att kunna ge något direkt svar.

Rent principiellt vill jag i övrigt hänvisa till det jag har sagt om arbetskraftsinvandringen och tolkningen av denna.

Prot. 1987/88:88
21 mars 1988

Om regeringens inställning till fri utomnordisk arbetskraftsinvandring

Anf. 12 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Av svaret framgår att arbetsmarknadsministern åtminstone inte är negativ till den fria arbetskraftsinvandringen från de europeiska länderna. Dessutom argumenterar ju arbetsmarknadsministern genom att säga att erfarenheten visar att trögheten i omflyttningen av folk från land till land är så pass stor att det inte föreligger någon stor fara för något slags invasion till Sverige, om man öppnar gränserna för arbetskraftsinvandringen. Det är alltså ett argument för att man skulle kunna tillåta arbetskraftsinvandring. Den innebär ingen fara för att man invaderas av folk som är arbetslösa.

Men det är inte framför allt där mina farhågor som uttrycks i min interpellation ligger, utan det jag för min del anser och försökt ge uttryck för i mitt första inlägg är att den produktionsapparat och den produktionskapacitet vi har i dag och de metoder industrin använder i dag gör att en allt större del av det svenska folket inte passar in på de nya krav som ställs. För att tillfredsställa dessa nya krav är man tvungen att importera färdigutbildad, specialutbildad och skräddarsydd arbetskraft från de europeiska länderna.

Självfallet är det inte en fråga om för eller emot invandrare – det måste vi klargöra – eller för eller emot själva arbetskraftsinvandringen, utan det är en fråga om för eller emot den produktionsapparat som i fortsättningen kommer att använda sig av och uppfatta arbetskraften som en slit-och-släng-vara. Det handlar både om svenska arbetare och om invandrarna.

Jag anser att varje eftergift gentemot de krav som industrin ställer på arbetskraften, som utgår enbart från dess egna villkor, är att legitimera just den produktionsapparat som har dessa negativa effekter i dag. Det kommer att innebära att den regionala obalans som finns i dag kommer att förstärkas ytterligare.

Anf. 13 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Herr talman! I det här aktuella ärendet, som jag tidigare talade om, har alltså en majoritet i länsarbetsnämnden avstyrkt ansökan. Men det finns också andra uppgifter från i höstas. Länsarbetsnämnden uttalade då att man inte kunde få fram arbetskraft. Det gällde hydraulpressare, automatskötare och robotoperatörer. Man tillstyrkte då att lämpliga invandrare med erforderlig utbildning skulle få anställas. Ändå beviljades detta senare inte.

Det är således kanske på sin plats att arbetsmarknadsministern undersöker om bestämmelserna tillämpas på det sätt som hon har tänkt sig. Gäller alltså verkligen formuleringen i interpellationssvaret med tanke på hur tillämpningen faktiskt skall vara?

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Till Alexander Chrisopoulos vill jag säga att de formuleringar som finns i mitt interpellationssvar är varken argument för eller argument mot, utan det är fråga om konstateranden. De rapporter som har lämnats, t. ex. från den gemensamma marknaden, visar på det som beskrivs i mitt svar.

Prot. 1987/88:88
21 mars 1988

Om regeringens inställning till fri utom-nordisk arbetskraftsinvandring

Sedan håller jag med Alexander Chrisopoulos om att produktionssystem slår ut människor. Därför krävs det arbetsmiljöförbättringar och en teknikutveckling som är till skydd för de anställda, så att sådant här kan undvikas.

Till Ingrid Ronne-Björkqvist vill jag säga att länsarbetsnämnderna kanske inte har samma nationella överblick som AMS har när det gäller att bedöma tillgången på utbildad arbetskraft inom vissa yrkesområden. Det kan vara skälet till att AMS i sin tur har avslagit.

Självfallet kan jag gå tillbaka till de speciella fall som här har berörts och se om det finns några alldeles särskilda skäl. Men jag tror inte att det är så, utan jag tror att AMS har gjort en nationell bedömning.

Anf. 15 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Vi kan således vara överens med arbetsmarknadsministern om att det är viktigt för både industrin och regeringen att man inte gör det lättare för industrin att skaffa sig ny arbetskraft samtidigt som man behåller produktionsmetoder som innebär att 350 000 människor årligen slås ut från arbetslivet.

Vidare är det viktigt att industrin med sin brist på arbetskraft ser över sina produktionsmetoder. Det gäller ju att göra industrijobb attraktiva också för svenska ungdomar. Det är även viktigt att eliminera orsakerna till den stora omsättningen på arbetskraft inom industrin i dag. Dessutom är det viktigt att industrin, till följd av bristen på arbetskraft, tvingas undersöka om verksamhet kan lokaliseras till andra delar av landet där det bevisligen finns arbetskraft.

Från alla dessa utgångspunkter är det självfallet en fördel om statsmakterna inte tillmötesgår de krav som industrin i dag ställer på en fri import av skraddarsydd arbetskraft.

Sedan är det också viktigt att konstatera att industrin måste anpassa sig till de människor som de facto bor i Sverige. Människorna skall inte hela tiden behöva anpassa sig till de alltmer extrema krav som industrin ställer.

Andre vice talmannen meddelade att Ingrid Ronne-Björkqvist anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1987/88:132 till skatteutskottet

1987/88:134 till finansutskottet

1987/88:136 till socialutskottet

5 § Föredrogs men bordlades åter

Skatteutskottets betänkande 1987/88:24

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1987/88:17

Utbildningsutskottets betänkanden 1987/88:11 och 30

6 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1987/88:118 om inriktning av telepolitiken

1987/88:120 om ändring i brottsbalken m. m. (straffmätning och påföljdsval m. m.)

1987/88:135 om åtgärder mot unga lagöverträdare

1987/88:137 om besöksförbud

1987/88:138 om val av nämndemän, m. m.

7 § Anmäldes och bordlades

Skatteutskottets betänkande

1987/88:22 om skatten på alkoholdrycker (prop. 1987/88:91)

8 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 18 mars

1987/88:214 av *Anne Wibble* (fp) till finansministern om det ekonomiska läget:

Den ekonomiska utvecklingen i Sverige är för närvarande mycket oroande. Regeringens strategi som byggde på att parterna skulle sluta låga avtal för 1988 håller på att haverera.

Man kan konstatera att finansministerns lönenorm på 4 % är ett minne blott. De senaste avtalen innebär kostnadsökningar som är väsentligt högre. Beklädnadsarbetarnas avtal beräknas kosta drygt 9 %, livsmedelsarbetarnas avtal kostar ca 8 % och handelsanställdas avtal ligger i topp med drygt 11 %. De offentliganställdas avtal är ännu inte klara, men mycket tyder på att de också hamnar väsentligt över dessa magiska 4 %.

Utfallet hittills skapar i själva verket dubbla problem. För det första blir löneökningen mellan årsgenomsnittet närmare 7 %, för det andra uppstår ett stort överhång inför 1989. För t. ex. de handelsanställda tycks redan 3-5 % vara intecknade.

I finansplanen i år varnade finansministern för tre hot. Det första var den internationella utvecklingen, som kanske temporärt blir något bättre än vad man tidigare antagit. Det andra hotet var löneökningar på 7 %. Detta är redan ett faktum. Det tredje hotet var en för svag finanspolitik. Det ställer han själv i utsikt.

Stor risk föreligger att konkurrenskraften och bytesbalansen försvagas kraftigt. Ett bytesbalansunderskott på 20 miljarder kronor nästa år ter sig sannolikt.

Det är nu för sent att göra något åt årets löneförhandlingar. Snart, men inte än, är det också för sent för att påverka nästa år. Alla ansträngningar borde nu inriktas på att rädda det som räddas kan inför 1989.

”Resultatet av nominella löneökningar på 7 % 1988 och 1989 blir en fortsatt snabb försämring av bytesbalansen även år 1989 och därefter. En sådan försvagning av konkurrenskraften skulle, förutom ökad skuldsättning till utlandet, också innebära att sysselsättningen börjar försvagas igen: Realinkomsterna skulle efter hand falla och tillväxten försämrats påtagligt. Det skulle också medföra ökade svårigheter att värna den sociala tryggheten i vårt land.”

Så sade Kjell-Olof Feldt i finansplanen i januari.

Jag vill därför ställa följande frågor:

1. Gör regeringen samma bedömning nu som i finansplanen?
2. Om svaret är ja, vad avser finansministern göra för att undvika den negativa ekonomiska utvecklingen för 1989?

1987/88:215 av Göte Jonsson (m) till socialministern om bristerna i den sociala välfärden:

I ett välfärdssamhälle skall människorna känna trygghet i olika skeden av livet. Detta gäller inte minst i situationer när den enskilde behöver stöd och hjälp. Familjen skall kunna utvecklas utifrån sina egna önskemål, och barnen skall växa upp under trygga förhållanden. Vid sjukdom skall vård kunna ges snabbt och effektivt, och de vetenskapliga landvinningarna skall snarast möjligt komma patienterna till del. De äldre skall ha rätt till vård och omsorg, och deras självkänsla och integritet måste respekteras. Detta gäller även frågan om rättstrygghet, där bristerna även får negativa sociala konsekvenser för enskilda gamla. I ett fungerande välfärdssamhälle måste vårddyrkena ges riktig status och kunnandet hos personalen tillvaratas på ett positivt sätt.

Inom praktiskt taget alla dessa områden finns i dag påtagliga brister. Problemen har ökat mycket oroväckande under de senaste åren. Den socialdemokratiska regeringen har misslyckats när det gäller att slå vakt om och vidareutveckla den svenska välfärden, och detta gäller bl. a. inom följande vårdområden:

Många barnfamiljer upplever sin situation som pressad såväl ekonomiskt som socialt. Man kan inte leva på sin lön, och detta gäller framför allt om man valt att själv ta hand om de små barnen och räknat med att leva på en lön. Andra familjer, där båda föräldrarna väljer att arbeta utanför hemmet, får inte den barnomsorg som de efterfrågar och som passar deras barn bäst.

Många sjuka i vårt land får inte den vård de behöver. Långa köer till viktiga operationer eller till behandling förorsakar onödigt lidande, i många fall t. o. m. en för tidig död. Detta gäller inom kranskärlskirurgin, där beräkningar gjorts som visar att omkring 100 patienter dör per år i väntan på operation. Höftleds- och starroperationer kan inte genomföras inom rimlig tid, och detta förorsakar onödigt lidande. Nu senast har vi mötts av rapporter om att de cancersjukas behandling måste åldersprioriteras, vilket innebär att de äldre patienterna inte kan ges behandling. Detta är helt orimligt. Jag vill dock understryka att ingen skugga skall falla över personalen i detta fall. Bristerna

gör sig också gällande genom att man inte kan välja läkare, att läkarbristen i glesbygd ökar, att man inte kan få en egen familjeläkare med kontinuitet i vården eller få hem en läkare på sjukbesök.

Bristerna är också mycket stora inom äldreomsorgen. Detta gäller hemtjänsten i stora delar av landet. Gamla, som inte kan eller vill bo kvar hemma, kan inte beredas plats i t. ex. ålderdomshem. Sjukhemmen läggs ner samtidigt som behovet av vårdplatser inom viktiga vårdområden ökar. Många gamla människor är rädda för att åldras. Detta beror inte på åldrandet i sig utan på bristerna inom äldreomsorgen. Till detta kommer att många känner otrygghet när det gäller liv och egendom på såväl gator och torg som hemma i sin bostad. Välfärdssamhället fungerar helt enkelt inte för många gamla.

Ytterligare ett område gäller personalsituationen inom den sociala och hälsovårdande sektorn. Bristen på personal är stor inom praktiskt taget alla yrkesområden, men mest påtaglig inom hemtjänsten och annan äldreomsorg samt vad gäller viktiga delar inom sjukvården. Ansökningarna till social servicelinje är för få och bristen på sjuksköterskor är mycket allvarlig. Här behövs kraftåtgärder. Vårdyrkenas status måste uppvärderas. Utbildningen måste förbättras och det skall löna sig att utbildas. Personalens kunskap och goda vilja måste bättre tillvaratas.

Mycket av bristerna och problemen har uppstått och trängt sig på svenska folket under de senaste åren och då socialdemokraterna haft regeringsansvaret. Detta visar att de lösningar som regeringen hitintills redovisat och de beslut som fattats inte medfört lösningar på bristerna i välfärden. Regeringens ideologiska blockeringar lägger hinder i vägen för nya lösningar och politiska beslut styr i alltför hög grad. Detta innebär bl. a. att personalens ambition och kunnande inte tillvaratas så som det borde, samtidigt som patienternas valfrihet är starkt begränsad.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga socialministern:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att komma till rätta med bristerna inom familjepolitiken, sjukvården och äldreomsorgen och för att välfärden skall kunna tryggas för barnfamiljerna, de sjuka och de gamla?

9 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 18 mars

1987/88:407 av *Gullan Lindblad (m)* till utbildningsministern om restaurangverksamheten i studentkårsägda lokaler:

Regeringen uppdrog i juni 1986 till byggnadsstyrelsen att utarbeta riktlinjer för driftavtal för restaurangverksamhet i studentkårsägda lokaler. I uppdraget förutsattes att parallellitet skulle gälla mellan de studentkårsägda universitetsrestaurangerna och de i statsägda lokaler. När det gäller de statsägda restaurangerna har staten kostnadsansvar för lokaler med inred-

ning, utrustning, värme, vatten, lyse och elkraft. Till de kårägda s. k. L-restaurangerna utgår vissa subventioner för täckande av dessa kostnader.

Byggnadsstyrelsen framlade två alternativa förslag i frågan i maj 1987. Trots remissförfarande och upprepade skrivelser från bl. a. Tekniska högskolans studentkår har något avtal inte kunna träffas. Ärendet återfinns ej heller i budgetpropositionen.

Mina frågor till utbildningsministern är:

Ämnar utbildningsministern framlägga något förslag i enlighet med propositionen 1986 som ger möjlighet till driftavtal för s. k. L-restauranger? När kan ett sådant förslag förväntas?

1987/88:408 av *Irène Vestlund* (s) till arbetsmarknadsministern om följderna av byggrestriktionerna i bl. a. Stockholmsområdet:

Som följd av överhettningstendenserna inom byggsektorn i bl. a. Stockholmsregionen har byggstartsstopp införts för i princip allt utom bostäder.

Restriktionerna, som från bostadsförsörjnings- och storstadssynpunkt kan framstå som tilltalande, drabbar emellertid underleverantörer och entreprenörer också i regioner där arbetsmarknadsläget är mindre gott och där många små och medelstora företag brottas med uppenbara problem. Ett exempel härpå är Horndalsföretaget By-Hus.

Jag vill till arbetsmarknadsministern rikta frågan:

Vilka åtgärder är regeringen beredd vidta för att minska de negativa effekterna inom t. ex. Bergslagsområdet av rådande byggrestriktioner i bl. a. Stockholmsområdet?

1987/88:409 av *Anita Bråkenhielm* (m) till finansministern om avgifterna för befordran av vissa postförsändelser:

Ett utomlands bosatt barn skickar med fullt betald frakt en enkel egenhändigt tillverkad julklapp till sina morföräldrar i ett småländskt samhälle.

För att få hem sin julklapp från den svenska gränsen måste morföräldrarna i skatt och olika avgifter betala 644 kr.

Vilka åtgärder ämnar finansministern vidta för att det skall bli ekonomiskt rimliga möjligheter för i Sverige bosatta människor att ta emot julklappar och andra enkla gåvor från vänner och anhöriga utomlands?

1987/88:410 av *Anita Bråkenhielm* (m) till försvarsministern om kursplanen för ämnet samhällskunskap på gymnasiet:

Vilka åtgärder ämnar försvarsministern vidta med anledning av att skolöverstyrelsens förslag till kursplan för ämnet samhällskunskap i gymnasiet inte innehåller något kunskapsmål innefattande upplysning om den svenska säkerhetspolitikens mål och medel?

den 21 mars

Prot. 1987/88:88
21 mars 1988

1987/88:411 av *Oskar Lindkvist* (s) till justitieministern om ökade resurser åt Stockholmspolisen:

Meddelande om frågor

För en tid sedan redogjorde justitieministern för vissa åtgärder som regeringen hade vidtagit för att förbättra det pressade arbetsläget vid Norrmalmspolisen i Stockholm och hon framhöll att regeringen även i fortsättningen skulle ägna förhållandena där uppmärksamhet.

Länsstyrelsen i Stockholms län har hos regeringen hemställt om ökade resurser för Stockholmspolisen. Läget är alltjämt ansträngt. Personalförhållandena är nu sådana att det föreligger en akut bristsituation. Det finns inte fordon som svarar mot behoven, vilket i sin tur leder till ett dåligt utnyttjande av den personal som trots allt finns tillgänglig.

Rikspolisstyrelsen har bekräftat dessa uppgifter.

Min fråga är därför: Avser regeringen att utöka resurserna för polismyndigheten i Stockholm?

10 § Kammaren åtskildes kl. 12.40.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

Olof Marcusson